

4 Фу дапну женнетдиз уху гьаиди?

5 Му ляхин Аллагъди ухуз фарз дапна

6 Алимарин рякъ давам апури

НА ТАБАСАРАНСКОМ ЯЗЫКЕ

МУСУРМАНИН ГАЗАТ

Аллагъу Тааълайин ччвурнахъди!

Гьюрматлу мусурман чвийр ва чйир!

Гьамусьяат Урусиятдиъ ва Дагъустандиъ шулайи терактарин бала, сабпи нубатна ихъ Ислам диндиз ва мусурмариз кубкъра. Гьийин йигъан жарариз гуж апувал, хъял бисивал саспидар дагъустанлуйирин фикирнаъ ижмиди убчвна, хъя амма варидариз аьгъя саризра ихтияр адруб жарарин уьмур къатг апуз.

Эгер дурарин терефнаан шуйиш гафар, гьаму саягъниинди

коррупцияйихъди дяву гьабхурча клури, думу ляхнин гьаври ахъуз лапра читин шуйи, фицики коррупция адабгъуз шлуб дар, эгер дурари варжариинди инсанар йивну гьаклишра. Дугъриданна, чан диндин ва чан багъри ватандин улихъ дугъри кас хъуз Аллагъди хъан гучури гьахъиштлан шулар.

Эгер уху гьилигиш дурари клурубдиз ва фикир гьапшиш, дурари гьамциб саягъниинди вари дюн'яий дин апулча клура, хъя гьачай лигухъа, наан дурари дин апнухъа? Читин Совет вахтари, Ислам дин гьюбхюб саб дагъустантлан адар.

Узу улихънаси саспидар мусурман гьюкуматарий гьахъунза ва заткъана шак адарди клураза, ихъ ватандиъси Ислам дин улихъ гьабгьюри саб йишваъра адар.

Хъя фу апуз ккунду дурариз? Гьаму суалназ жаваб тувуз шулу гьадрарин тарихдиз гьилигиган. Дурари чпин сайтариъ биклуру, учу цийи руководителихъди гьягъюрча, эгер дугъу чахъ хъайи багъайин плащ хъидибтну ужубуз хъабхъиш, вари имбу инсанари гьацдар плащар хъахъайиз. Саб йишвхъан

ди гьилигиш ужуб фикир ву, хъя амма дурарин тарихдиз гьилигиган ухуз аьгъю шулхъуз, гьи дурариз дугъан плащ ккун дубхъна, хъя закурин йигъан гьадму деъру йишвра ккун хъибди.

Гьамцдар тлалабар мурарин рякъюри ва улихъна йигъари Москваийъ, Аксайийъ ва Кизлярийъ гьахъи гьядисйирра гьяркънушра, саспидар гьакимари (чиновникари) ккун апура вагъабистарикан вуйи къанун (закон) арайиан адабгъувал.

1999-пи йисариан ухуз аьгъяхъуз, дагъустандин мусурмарни гьич сабанра террористарин фикрариз ав дарклуруб. 90-пи йисарихъамина диндин улихъ хъайидари ккун апура ихъ дагъустандин халкъарикан дюз рякъюз хътакуб. Гьийин йигъан узу илттиклураза вари мистарин имамарихъна ва алимарихъна, ккун апинай Аллагъдикан, дюз рякълан улдугнайи касари туба апуб, фикир апуб ва дугъри рякъюз хъадакуб.

Дагъустандин мусурмарин Духовный управлениеийн председатель, Муфтий Агьмад-гьяжи Абдулаев

Гъаз дурариз имамар ккундар

Хъанара йивувалар гьахъну

Дагъустандин халкъарис тлуруклуваларикан, йивуваларикан вуйи хабрар гьар йигъаз таниш вуйи хабрар ву, фицики инсанвал ктрудар, Аллагъдихъан гучи адрудар гизаф духъна ва дурари ахъюр-бищир, жигъил-къабир дарпиди тлуруклувалар апура.

Магъа улихъна йигъари Хасавюрт райондин Аксай клуру гьулан имамдиз йивувалар гьахъну. Амма гьаму ражари дурарин чуру ниятар клулиз удучвундар, фицики Аксай гьулан имам Ислам-гьяжи гьамусьяат больницайи а ва духтрарин гафариинди дугъан сагъвал йигълан-йигъаз ужу шула.

► 2

Ич гьулаз ужур илимлу имам лазим ву

Гьарвахтна Аллагъ киваинди ккунду

Ансар Рамазанов
ansarassalam@gmail.com

Улихъна йигъари узу Кюрягъ гьулан агъалйир Кьурбан халуйихъди, Гюлагъмед халуйихъди ва гьамусьяат Кюрягъ гьулан имамвалин вазифйир гьахурайи Арсен Кьурбановдихъди гюрюшмиш гьахъунза. Узу дурарихъди гьубху сюгъбат магъа исихъ ичв фикирназ туврача.

Кьурбан халу, кедебтай ихъ газат урхрудариз ичв гьулкан ва ичв жамьяатдикан

-Ич гьул лапра улихъдин гьуларикан гьисаб шула, фицики му гьулаз ва гьаму гьулаъ айи наквдин (никьрин) гьванарик кайи бикбариз гьилигиган думу йиз гафар тасдикъ шула. Дидланна гьайри, улихъна йисари Петербургдиан ич гьулаз археологар гьафнийи ва дурарин гьисабариинди ич гьулан 200 йистлан зина вуйи. Гьулра клуруш кюб йишваз жара дубхъна: заан кюрягъ ва асккан кюрягъ.

Жамьяатдикан клуруш, ич жамьяат гизаф ужуб ва чиб-чпихъна аьбгъюб-гъюб айи жамьяат вуйич ва узу гизаф разиди вуза гьаму жамьяатдикан, фицики ужуб аьлакьа айи йишваъ, ужуб гьюрмат айи йишваъ берекетра шул. Ич гьул ахю алимар гьахъи гьул вуйич ва, иншаАллагъ, гьадрарин берекетну гьаму гьулаъ гьарган гьюрмат, диндин девлет ва

Ахмедов Курбан Ахмедович

гьарган чиб-чпихъна ужуб аьлакьа ади гьузди клури Аллагъдикан умуд кайиз.

Гьаму ичв мистаз гьилигиган лапра улихъ вахтари тикмиш гьапубси рякъкьюру. Фила ва шли гьаму мист тикмиш гьапунош хабар айин?

-Мистан улихъ терефнак дибикна гьаму мист ихъ мусурман йисариинди 1266-пи йисан тикмиш гьапуб ву клури. Гьацира узус гьеерхъбариинди

гьаму мист ич ахю абйири тикмиш гьапуб ву клури шулу. Хъанара ктебтури шулу, гьаму мист тикмиш апуруган, йицар саб ужуб дару уьзур кабхъну вари гьийихнийи клури, хъя гьванар ва имбу алатар ярхла йишвхъанмина мист тикмиш апуру йишвахъна хуб дишагълийирин гьюнариин алабхъну. Фукъан вушра читинди гьабхъну думу тикмиш апуруган, гьаци вушра Аллагъдин кюмекниинди магъа ухуз рякъкьюрайиганси мист тикмиш гьапуно. Гьит Аллагъ рази ишри думу касарикан! Мист тикмиш гьапуно клури думу вахтна думу ишлетмиш апуз гьибтри гьабхъундар, фицики думу вахтари диндихъди аьлакьалу ляхнар апуз читинди вуйи ва гизаф вахтнакъан душваъ жюрбежюр жара ляхнар апури гьахъну, хъасин мистар арццуз ихтияр тувиган думу мистси ишлетмиш апуз хъюгъну. Хъя гьамус вари рягъатвалар а ухуз, амма ухуз дурарикан хабар адар, гъаз гьапиш ихъ жигъилариз думу читин заманийир гьяркъюндар. Узу йиз терефнаан ахю чухсагъул къайд апураза гьаму ич мистан ляхнариз лигурайи Полягъмаддиз ва гьамусьяат гьаму ич гьулан имамвалин вазифйир клулиз гьахурайи жигъил бализ Арсендиз. Гьит Аллагъди дурар чан ккуни лукларикан апури!

Ассалам газатдикан фу пус шулчвхъан?

-Думу газатдикан узу киваантлан варитлан ужудар гафар клураза, гъаз гьапиш, дугъриданна, думу газат ухуз варидариз герек вуйи газат

► 3

Ансар
Рамазанов

Гъудган хъасин аплугиза!

Гъюрматлу дустар! Ухъу саб ужувлан ляхин дарапбан бадали, ухъухъди гъарвахтна шейтан шулу. Фици клури суал тувиш? Ухъуз рябкьюрайганси, гъудгнин вахт гъабхъиган, фу сеbeb дубхънура, саспидар вахтари шейтани ухъу гъудгнихъан ярхла аплуру, ясана гъудгниз къан аплуз гъитру. Шейтани ухъухъди ишлетмиш аплу алатарикан саб вуди гъисаб шулу телевизор. Фицики саспидар жигъилариз саб сериал ккебгъиган, саб жорейин гъудгникан хабар шулдар, гъаз гъапиш шейтани дурарин клули жара фикрар ирчру. Думутанна гъайри, къабидарра кмиди сьабтариинди деайин сериалариз лигури шулу. Шейтани, мусурман касди гъудган аплуган гъадмукъан гъагъиди рябкьюру ва чакан гъаплруш мюгъгал духъайин шулу. Саспидар веледари чпи сериалариз, футболлиз ва гъ.ж мутмирилиз лигурайган, чпин багъри дадаи дих гъаплиган жавабкъана тувурдар, эгер тувишра чаз гъапи ляхин вахтнининди тамам аплурдар. Шейтани гъийин заманаи ухъу бегъемди чан хлигъ дидисна, фицики «телевизор» шейтани ухъухъди ишлетмиш аплу алатарикан сабтан дар, хъанара швнуб саб ийшвхъанди диди ухъу алдатмиш аплура.

Эгер ухъу фикир аплуруш, сабпи нубатна ухъу гъудган дапну ккунду, хъасин имбу ляхнар. Му клурайидар, узу телевидение исккан аплури клурайи гафар дариз, фицики телевизоран гизаф мянфяагъ кайи ихъ диндихъди аьлакъллу передачйирра шулу, хъа амма гъарсар аба-бабу дилигн ккунду, чан велед фициб сериализ лигураш ва йишвну филиайиз думу телевизорин багахъ шулуш. Гъаму саягънининди ахю пай инсанарин уьмур гъябгъюра ва дурариз хабар адар мянфяагъ ктарди, ичиди адаплу вахтанра гъиямат йигъан суал шлубдикан.

Фу дапну ккунду гъудган вахтнининди апбан бадали?

Сабпиб: Ухъуз ислам диндикан аьгъяди ккунду, фицики думу ухъинна фарз дапна. Гъазира ухъу аьгъю дапну ккунду, аьмаларикан (ляхнарикан) варитан ужуб, чан вахтна гъаплу гъудган вуйиб.

Къюбпиб: Ухъу гъудгнихъан ярхла аплу ляхнарихъан ухъура ярхла духъну ккунду, фицики думу ляхнар вари иблисдихъан ва шейтнихъан вуйидар ву.

Шубубпиб: Ухъу аьгъю дапну ккунду иблис ва шейтан ихъ варидарин душмнар вуйибдикан. Аллагъу Тааълайи Гирами Къур'андиь дупна (мяна): «Дугъриданна, ичв душман иблис ву ва учву дидихъди гъарвахтна дьавдиь йихъай».

Му дюн'яийи имиди шейтани ухъу гъамцдар жорбегъюр ляхнариинди алдатмиш аплура, хъа ахиратдиь диди ухъуз узуз учву аьгъдаруз пици. Гъаму ляхнарикан ухъу вахтнининди фикир дапну ккунду ва гъарсари чан-чаз суал тувну ккунду, Аллагъдин ﷻ разишин чаз ккундуш ясана шейтанин разишин. Эгер ухъуз Аллагъдин ﷻ разишин ккундуш, шейтанин ляхнарихъан ухъу ярхла духъну ккунду. Хъа, эгер ухъу ктабгъиш лазим дару сериалар ва шейтан, ахиратдиь ухъуз лапра читинди хъибди.

Гъит Аллагъди ﷻ уьрхри ухъу мици Аллагъ ﷻ рази даршлу ляхнарихъан! Амин.

ansarassalam@gmail.com

Саб ляхин аплуиз, фикир гъаплуш ужу шул

Террорист мусурман даршул ва мусурман террориста даршул

Урусиятдин Совет муфтийрин председател муфтий Равиль Гайнутдинди Москвайиь гъахъу ляхнарин гъакънаан гъамци гъапну: «Ислам диндиь «шагъид» дин бадали гъачирилиз клуру, хъа гъийин йигъан саспидари заткъана диндихъди аьлакъа адру ляхнар даплайин «шагъидар» вуча клура, дицидар ксар шагъидар даршул». Москвайиь гъабхъи гъядиса гъаплдари чпиз «шагъидар» клури ччвур тувна.

Узу хъанара текрар аплураза: «Террорист мусурман даршул ва мусурман террориста даршул». Дицистар ксариз я Гирами Къур'андиь, я Пайгъамбарин ﷺ гъядисариь чпи аплурайи

ляхнарилиз далил адар.

Гъийин йигъан Ислам диндин ччвурнахъ гъитликайин, саспидари гъамцдар диндиз гъаршу ляхнар аплура. Эгер ухъу гъи дурариз лайикълу жаваб турувиш, дурар йигълан-йигъаз артухъ хъиди.

Гъюрматлу гъардшар! Ухъу дурарихъан гучи дапну ккундар, фицики дурарин хлигъ фуклара адар. Дурари саспидар вахтари мусурмнариинна кмиди хил за аплуру. Мусурмнариинна дарди, мусурмнарнихъди ислагъвалиинди яшамаш шулайи къафирариннакъана хил за аплуз ухъуз ихтияр тувнадар.

Узу ккун аплураза варидарикан сабан гъарсари фикир аплуб чав

гъаплраш, хъасин ляхин аплуб. Гъит Аллагъ ﷻ ухъуз варидариз кюмек ишри! Амин.

Медведев: Кюмек дапну ккунду Ислам диндиз ва Кавказдиь диндин ляхнин улихъ хъайидариз.

Улихъна йигъари Дмитрий Медведев Дагъустандиз гъафну ва гюрюшмиш гъахъну вари Северо-Кавказдин руководителарихъди. Дурар гъулхнийи террористарихъди фици духъну ккундуш ва фици Кавказдин экономика за дапну ккундуш.

Ухъу кюмек дапну ккунду Ислам диндин улихъ хъайидариз ва дурари террористариз гъаршу вуди гъабхурайи ляхниз, фицики гъадму касари дугъривал клулиз дубхну ккунду-гъапну президентди.

Чечнийин президентди чан нубатна гъамци гъапну: «Террористар ухъухъна гъаьна урусиятдиз душмнар вуди. Гъитиклну Исламдин ччвурнахъ аплура дурари гъаму ляхнар, хъа амма дурарин Исламдихъди саб жорейин аьлакъа адар». Ухъу рякъ ачмиш дапну ккунду ихъ диндин улихъ хъайидариз, дурари инсанариз диндикан хабар тувбан бадали-гъапну Кадыровди.

28-пи феврала хъанара диклбар гъахъну

Кизляриь гъахъи бицирин ликрик 28-пи феврала хъанара диклвалар гъахъну. Душвак аьраб члал'инди «узуз Аллагъ ﷻ ккундууз»-клури дибикнади гъабхъну.

Гъийин йигъан ихъ саспидар мусурмнар Аллагъди ﷻ гъамци Чан аьламатар улупигантан хъугъурдар, хъа амма ухъу дици духъну ккундар. Ухъуз варидариз аьгъяхъуз

Аллагъдин ﷻ къудрат аьхюб вуйиб, хъа амма гъамцдар аьламатар улупигантан гъаври шулдархъа.

Магъа улихъна йигъари Табасаран райондиь Хъарагъ гъулаь Мевлютов Рамазандин хпириз гъарпзин айтл диларик аьраб члал'инди диклбар ади гъаркъну. Дурарик саспидарик аьраб члал'инди Аллагъ ﷻ кайи, хъа саспидариксана аьраб цифрийир кади гъабхъну.

Гъаз дурариз имамар ккундар

1 « Аксай гъулан ахю пай жамаьтди Ислам-гъажи чпин гъулан имамди ктагъну, хъа саспидар клару ва члуру юквар айидариз думу ляхин къабул гъабхъундар ва мист'ан удучлвариз йивувалар гъахъну.

Гъамцдар хабрар гъеерхъиган, гъюрматлу гъардшар ва чйир, дишлади суал шулу: гъаз дурариз имамар ккундар ва фу гъаплну имамари дурариз? Имамари инсанариз вагъабистарикан аьгъювалар тувру, фужар вуш дурар ва фу дурари тлалаб аплураш. Инсанарра чпиз дурарикан хабар гъабхъиган дурарихъан ярхла шулу. Гъамци диндиь улупнайиганси имамари клуруган, дурариз къабул шуладар. Хъа наан дупнахъа увуз къабулди дарур йивну

йикл клури? Дурари аплурайи вари ляхнарин тахсир саб ву-илим кадрувал. Илим аьгъю касдиз, жара кас йивну гъаклиган диндин аьзабнакан хабар а, ва думу дицистар ляхнарихъан ярхла шулу. Аллагъдин ﷻ калам аьгъдруган, Пайгъамбарин ﷺ гъядисарикан хабар адруган, гъамци чпи гъаплруш аьгъдарди шулу. Дурари гъарсари фикир дапну ккунду чпиз фици шуйиш, эгер чпин абйир-бабар, ясана чпин веледар йивайин, чпи жарйир йихруганси йихуйиш.

Гъит Аллагъди ﷻ ухъу вари ужуб рякъ'ин мудам аплри ва гъадму касаризра улар арцну чпи гъаплраш лигуз амур аплри! Амин.

<p>Учредитель Благотворительный фонд «Путь». Газета печатается по согласованию и одобрению Духовного управления мусульман Дагестана</p>	<p>Заместитель муфтия РД Махди-хаджи МУТАИЛОВ Мухаммад-Рамазан РАДЖАБОВ</p>	<p>Компьютерная группа Лейла ГУСЕИНОВА</p>	<p>Газета зарегистрирована Федеральной службой по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций. Свидетельство о регистрации ПИ № ФС 77-37006 от 29 июля 2009 г. Индекс 51325</p>	<p>Сдано в печать 13 апреля 2010 г. Тираж 2.800 экз. Адрес редакции 367015, РД, г. Махачкала, ул. Азиза Алиева, 2.</p>
<p>Редакционный совет Председатель редакционного совета муфтий РД Ахмад-хаджи АБДУЛАЕВ</p>	<p>Ответственный секретарь Ахмед МАГОМЕДОВ</p>	<p>Менеджер Абдусабир АХМЕДОВ</p>	<p>При перепечатке ссылка обязательна.</p>	<p>По вопросам подписки и доставки обращаться по телефону: по Республике Дагестан — 8-988-699-28-24 по г. Махачкале — (8722) 914-222. E-mail: info@assalam.ru; www.assalam.ru</p>
	<p>Редактор Ансар РАМАЗАНОВ</p>	<p>Набрано и сверстано на компьютерной базе газеты «Ас-Салам».</p>	<p>Отпечатано в ООО «Дом печати» по адресу: пр-т Акушинского, 20. Заказ № _____</p>	

Ич гьулаз ужур илимлу имам лазим ву

1 «

ву. Ассалам газат хулаь ади йиз гизаф йисар вуйиз ва думу газат йиз хулан гьаргандин хялижвра вуйиз.

Думу газатдин редакцияйиз узу ахю вуйи чухсагул къайд аптураза. Гьит Аллагьди ﷺ дурариз хьанара хьуркьувалар ишри!

Гюлахмедов Гюлахмед Гасанович

Гюлагьмед халу, мистан айтигI йишваз гьилигиган, мист хьанара рас гьапубси ву. Гьамцдар ляхнар апруган жамьяьтдин терефнаан ясана жара терефариан кюмек шулин?

– Эгер дугьри кIуруш пулин гьакьнаан лапра читинди ву. Магьа учу гьаму ляхнар апруган фукан къанар гьахьну пул адарди. Шюкюр Аллагьди ﷺ шифир гьюдюхруган учуз жара йишвариан ич тIалабниинди сабциб кюмек гьапнийи ва мистаз колонкйирра тувнийи. Хьа имбу ляхнар апуз гьуланлар гьору, дидин гьакьнаан учуз манигьвалар адар.

Уву фу пидива «Ассалам» газатдикан?

–Шюкюр Аллагьди ﷺ, мициб рягьтвал ухьуз тувбан ва ахю чухсагул думу ляхнихъ зегьмет зигурайидариз.

Курбанов Арсен

Арсен, гьамусьяьтди узуз хабар гьабхьиганси, гьулан имамвалин вазифйир гьахурайир уву вува. Читинди вуйин имамвал апуз ва фици рябкьюравуз жамьяьтдин диндихьна вуйи аьлакьа?

–Дугьри кIуруш имамвал лапра читин ляхин ву, узуз хьанара читинди ву, фицики йиз диндин аьгьовалар лапра цибди вуйиз. Жамьяьтдикан кIуруш, мистаз гьовал думукьанна гужалди дар. Улихьна вазари ич гьулаз практикайиз сар жигьил бай гьафнийи ва гьадму вахтна жигьилар дуфайин мистаз дарсар гьадагьури, чпиз аьгьдруб аьгью апури шуйи, хьа гьамус гьаз вуш дурар гьюри имдар. Узуз ккундийуз, эгер сар урхурайи жигьил учухьна гьа-

му ляхнар кIулиз адагьуз гьаьнийиш, фицики илим кайи касарихьна гьюрматра артухъ шулу ва дугькан му гьулаз гизаф мянфьяьтра хьибдийи.

«Ассалам» газатдихьди фициб аьлакьа а ичв жамьяьтдин?

–«Ассалам» газатди гьийин йигьаз ич гьулаз ахю вазифа (роль) гьабхура, фицики думу газатдик гьийин йигьаз ухьуз лазим вуйиб вари тувра. Хьа подпискайин гьакьнаан кIуруш имбу йисаритIан цци гизаф зи гьабхьну ва думу ляхни гизаф юкIв шад апуру. Узу ккун аптураза ич жамьяьтдикан ва вари ихъ ватанагьлийирикан му газатдиз подписка апуб ва гьадму газатдихьанмина илимин аьгьювалар яркью апуб.

Гьит Аллагьди ﷺ ухьуз варидариз тавфикьвал туври! Амин.

Кюрягь гьулан мист

Ужуб ляхниз чухсагул мялум гьапIну

Гьюрматлу мусурман гьардшар ва чйир!

Ихъ багьри табасаран чIалниинди удубчIурайи газат 2004-пи йисан сифте кIуларич чапдиан адабгьуз хьюгьну. Гьелбетда, думуган диндихьди аьлакьалу вуйи газат адабгьуз устадвал айидар жигьатнан читинвалар айи. Альгьямдуллилагь, гьамус Дагьустандин вари халкьарин арайи диндин месэла жанлу дубхьна ва диндихьна аьшкьлу жигьилар гизаф арайиз дуфна. Дид'ин ухьу къадарсуз шад вухьа. Ав, ихъ газат адабгьаьиз улихьна Дагьустандихъ урус, авар, дарги, гьумугь, лезги, лак чIалариинди «Ассалам» газатар удубчIурайи. Магьа ихъ мусурман жамьяьтлугьдин тIалабназ асас вуди Дагьустандин мусурмарин Духовный управлениейин председатель, муфтий Аьгьмад-гьажи Аьбдулаевдин буйругьниинди табасаран чIалниинди вуйи газатра адабгьуз къарар адабгьуру ва гьадму газатдин редакторвал апувал девлетлу тажруба айи журналист Пирмягьмед Кьасумовдикан ккун гьапIнийи. Дугьаз, чан уьмриш сифте вуди гьациб тIалаб кIулиз адабгьабан читин имтигьан тувувал алабхьнийи. Диндин аьгьювалариан вуйи зяйифвалариз дилигди магьа хьуд йисан дугьу «Ассалам» газатдин редакторвалин вазифйир кIулиз адагьну.

Альгьямдуллилагь, газат урхрударин ва диндин идарайин улихь- кIулихь хьайидарин терефнаан анжагь ужувлан гафар шуйи. Чаз айи журналиствалин аьгьювалар аьгьади ишлетмиш апури, газатдин мяналувал йислан-йисаз за шулайи. Аьхиримжи вахтна «Ассалам» газатдин подписка шубуб ражну артухъ дубхьна.

Гьаму улихьнаси Пирмягьмедди муфтийикан гьаму редакторвалин ляхин жигьил балихьна тувувал ккун гьапIну. Фукан гьапишра уьмрин яшар аьхюдар духьнайиган гьамциб жавабдар ляхнихъ жигьиларин къувват жалб апувал артухьди хайирлу шулу. Магьа мартдихьанмина табасаран чIалниинди

адабгьурайи «Ассалам» газатдин редакторвалин вазифйир ихъ ватанагьли Ансар Рамазановди кIулиз адагьура. Гьит дугьан цийи ва жавабдар ляхнихъ артухьди хьуркьувалар ишри!

Урусатдин писателарин ва журналистарин Союзарин член, РД-йин культурайин лайикьлу работник П. Кьасумов гьамусьяьт «Дагьустан» журналин отделин редакторди лихура ва багьри табасарандихьди аьлакьалу вуйи китабар адагьбийин машгул духьна. Муфтийи Пирмягьмед Кьасумовдиз, чпин ида-

раин вари гьуллугьчйирин ва хусуси вуди чан терефнаан гьамкьангагьдиз газатдин ва Ислам бадали вуйи баркаллу ляхнихъ намуслу зегьмет зигьаз лигну, чухсагул мялум гьапIну.

«Ассалам» газатдин редакцияйин коллективдира Пирмягьмед Кьасумовдиз гьаму дон'яйигьра ва ахиратдигьра ужувлар хьувал ккун апура.

«Ассалам» газатдин редакция

Му ляхин Аллагъди ﷻ ухъуз фарз дапна

Закатдикан улхидихъа

Мугъяммад – Рамазан Ражабов,
Дагъустандин Огни шагърин имам

Шюкюр ибшри Аллагъдиз ﷻ ухъу Мугъяммаддин ﷻ умматдикан аплбаз. Салат ва салам ихъ Пайгъамбариз ( ), дугъан хизанариз ва вари аьсгъябариз.

Гъюрматлу мусурман гъардшар ва чйир! Фукъан ухъуз гъагъиди вушра закатдикан ебхъуз, хъа амма думу Аллагъди ﷻ ухъуз фарз дапна, гъаци вуйиган учу чин али фарз аплдича ва учвуз хабар туврача закат тувну ккуниваликан. Закат тувуб гъарсар мал-мутму айи касдиз фарз дапна, ва ихъ Ислам диндин шубуби мурхъулра закат ву. Закат тутрувру кас Аллагъу Тааълайиз аьсвивал аплру ксарикан гъисаб шулу, хъа закат тувру Аллагъдиз ﷻ ккунир ва Дугъаз багахъ вуйир шулу. Аллагъу Тааълайи Къур'андиъ амур аплура мал-мутму айидариз чпин малилан закат тувуб касибарис ва йитимариз. Аллагъу Тааълайи Гирами Къур'андиъ дупна: «Узу учвуз туву девлетнакан учву касибаризра тувай». Уву дерккна Аллагъу Тааълайи чанна касибарин арайиъ ва увхъантина гъябгъюра Аллагъди ﷻ дурариз тувнайи ризкъ. Амма, эгер ухъу закат тутрувди гъахъиш, ухъуз Аллагъу Тааълайин улихъ гъагъиди хъибди, фицики Аллагъди ﷻ ухъуз девлет тувна, хъа ухъу Аллагъди ﷻ ухъуз тувнайи 40 пайнакан саб пайкъан касибариз тутрувруган. Эгер ухъу закат тутрувди гъахъиш, думу ихъ мал-мутму ухъуз гъярам шулу, фицики душвак касибаринна пай ка. Му къанун я узу, я жарари дивуб дар, му къанун дивну гъаму ухъуз девлет туврури. Эгер закат тувурдарза клури аьсвивалар аплури гъахъиш, ухъу Аллагъдиз ﷻ аьсвивал аплурайиб гъисаб шулу ва дициб мутмуийк берекетра даршул.

Гъюрматлу мусурман! Аллагъу Тааълайи закат тувай клура, касибариз мянфяаът хъпан бадали. Пайгъамбари ﷻ гъапну: «Эгер сар касди чан мутмуийлан закат тутрувди гъахъиш, дугъан мал-мутму Аллагъу Тааълайи илтйибклура ахъю битйраз, думу битй илбижну дугъан гардандилан дугъкан аьзаб кчибкъиди ва думу битйру узу уву уч гъапну девлет ва тутруву закат вуза клури пиди». Ихъ Ислам диндиъ закатдиз ахъю фикир тувна, гъаз гъапиш фунур кас закатдихъан ярхла гъахъиш, дугъаз Аллагъди ﷻ аьзаб гъязур дапна.

Гъачай фикир аплухъа, айинхъа ихъ арайиъ гъамус гъацдар инсанар ихъ диндихъан юкйв убгурайидар? Дугъриданна, ихъ Ислам дин клури мелзнийнтин илимдар. Гъаз гъапиш фунур аба-бабу лигура чпин веледариз лайикъ вуйибси, фунур гъакимди лигура чан халкъдиз, фунур дуктри лигура чакъна гъафи аьзарлуийиз ва фунур мялимди лигура чан ученикариз. Ухъуз варидариз рябкъюрахъуз фициб ва фици ухъу дин хъаплраш. Абйир-бабари чпин веледари фу гъапишра аплури, гъадагъури цийи ва цийи палтар, хъа амма Ислам диндикан саб жорейинра хабар туврадар.

Гъачай лигухъа гъакимар-керимариз, фици дурарикан гъарсар чав гъакимди имиди, чан жибар ацйбахъ шулуш, гъич фикирра дарапди Аллагъдикан ﷻ, квиваликан, дугъу фикир аплури шул белке гъарган яшамаш хъидиза клури. Духтраикан клуруш дурариз гъарсар аьзарлу, чпин ризкъси рякъюра. Эгер ухъу гъилигиш мялимарихъинди, дурари дусайин чпин ученикарихъди убхъури арагъ, зигури папрус шулу, хъасин клуру ученикар мялимарихъ хъпехъури имдар клури. Эгер дурариз чпиз Аллагъдихъан ﷻ гучйуйиш, дурарин ученикарра дурарихъ хъпехъидийи. Аллагъу Тааълайи гъаму ляхнар ухъуз улупуз клури ухъухъна 124 агъзуртган гизаф пайгъамбар гъаъна. Аллагъди ﷻ гъаму ляхнар вари тлагърушназ гъапдар дар, гъаму къадар ухъухъна Пайгъамбар ﷻ гъаъну ухъуз улупуз клури фу бадали ухъу халкъ дапнаш. Яраб дурари фикир аплурайкдан Аллагъ ﷻ алдатмиш аплурача клури? Ваъ! Дугъриданна, дурарихъан Аллагъ ﷻ алдатмиш аплуз хъибдар, дурари гъарсари чан уч алдатмиш аплура.

Гъюрматлу дустар! Эгер ухъу Аллагъди ﷻ клуруганси аплури гъахъиш, дидкан ухъуз мянфяаът хъибди, дархъиш фукъан ухъуз Аллагъди ﷻ девлет тувбахъ ва ухъу дидин закат тутрувди гъахъиш, думу вари ляхнарикан ухъуз суал хъибди. Ухъу ухъ'ин али фарз-закат туври гъахъиш дидин берекетра шул, Аллагъра ﷻ рази шул, касибариз дидкан мянфяаътра шул ва дурари ухъуз, иншаАллагъ, дуаь аплур.

Аллагъу Тааълайи шубуб аят гъаъну чиб-чпихъди ва дурарикан сабкъана дарапйиш, имбударра Аллагъди ﷻ къабул дарапур.

Сабпиб: Аллагъди ﷻ дупна: «Учву аплинай гъудган ва тувай закат» (сура «аль-Бакъара», аят 110). Эгер сари аплури гъахъиш гъудган, хъа амма тутрувди закат, дугъан гъудган Аллагъди ﷻ къабул дарапур.

Къюбпиб: Аллагъди ﷻ гъапну: «Учву тяби йихъай узуз ва Пайгъамбариз ﷻ». Эгер сар кас Аллагъдиз ﷻ тяби духъну Пайгъамбариз ﷻ тяби дархъиш, Аллагъди ﷻ дугъан чакъна вуйи тябивал къабул дарапур.

Шубубпиб: Аллагъу Тааълайи дупна: «Учву шюкюр аплинай узуз ва ичв абйир-бабариз». Фунур касди шюкюр аплури Аллагъдиз ﷻ чухсагъул дарклури гъахъиш чан абйир-бабариз, Аллагъу Тааълайи мицир касдин шюкюр къабул дарапур.

Пайгъамбари ﷻ гъапну: «Фунури хъуб ляхин дарапйиш, Аллагъдира ﷻ дугъан хъуб ляхин дарапур».

Сабпиб: Фунур касди закат тутрувди гъахъиш, Аллагъди ﷻ дугъан мал-мутму къаза балйирихъан уьбхидар.

Къюбпиб: Фунури чаз гъабхъи бегъериллан закат тутрувди гъахъиш, Аллагъу Тааълайи дугъан жилиллан берекет алдабгъур.

Шубубпиб: Шли садакъа тутрувди гъахъиш, Аллагъди ﷻ дицир кас аьфв аплбахъан ярхла аплур.

Юкъубпиб: Фунур кас дуаьйихъан ярхла гъахъиш, Аллагъдин ﷻ багахъ дугъхъан жаваб тувуз хъибдар.

Хъубпиб: Фунури чаз вахтра ади жамаяът гъудгиз дяр-гъюри гъахъиш, Аллагъу Тааълайи дугъан иман камилсуз аплур.

Пайгъамбари ﷻ гъапну: «Учву уьбхъй ичв мал-мутму туври закат, туври закат сагъ аплинай ичв аьзарлуийр ва аплури дуаьйир гъаай ичв касибвалар». Саб ражари Пайгъамбари ﷻ аьсгъябариз гъаму гъядис ктебтурайган багъантина гъягъурайи сар жугъуд ва дугъаз гъеебхънийи гъаму гъядис. Думу гъялакъди душну хулаз закат туву чан мутмуийлан. Дугъан дуст думу вахтна жара йишвариз ариш-веришдиз душнайи, ва дугъу чан чаз гъапну, эгер Мугъяммад ﷻ дугъри вуш, йиз мал-мутмура йиз дустра сагъ-саламатди гъиди, хъа эгер дарфиди узу душну думу Мугъяммад ﷻ ханжлийхъди йивну йиклураза клури. Му вахтна хабар шулу мугъан дустарикан, тлафлар алархънуч'ин ва вари мал-мутму тадабгънич клури. Мици гъеебхъиган дугъаз хъял гъюру ва дибисну хилиъ ханжал Мугъяммад ﷻ йиклуз гъягъюраза клури удучвуру. Думу вахтна хабар гъюру сарнур дустрахъан, имбударин алархъруган узу дурарин къяляхъ хъайза клури ва гучй мапдан вари яв мутму сагъ-саламатди хъади гъюраза клури. Му хабар гъеебхъан жугъудри гъарай гъапну: «Дугъриданна, Мугъяммад ﷻ дугъри ва гъякъ Пайгъамбар ﷻ ву клури». Думу дишлади гъушну Пайгъамбарихъна ﷻ ва гъапну: «Я Аллагъди ﷻ гъаънайир хабар тув узуз Ислам диндикан клури».

Пайгъамбари ﷻ гъапну: «Гъиямат йигъ гъабхъиган жегъеннеттан удубчйиди саб Гъяриш клуру гъяйванат, дидин ярхйишин заварина жиларин арайиъ фициб ярхйишин аш гъациб хъибди, хъа ярхйишин клуруш, ригъ удубчйвру терефнаан ккабхъру терефназ фициб манзил аш, гъациб хъибди». Жабраили гъерхди дидхъан: «Наана гъябгъюрава я Гъяриш клури?». Диди пиди: «Аьраса чюлиз гъябгъюраза». Жабраили хъана гъерхди: «Гъадина фуж агуз гъябгъюрава?». Гъяришди пиди: «Узу хъуб жоре инсанар агуз гъябгъюраза».

» 6

Гъямзат-эфенди Гитиномагомедов Дишагълийирин хил бисуб

Гъюрматлу дустар! Гъийин йигъан фукъан гунагъан ляхнар аплура инсанари ва дурариз думу ляхнар дапну ккуниганси рябкъюра, эгер дарапйиш гунагъси рябкъюра. Гъацдар ляхнарикан саб вуди гъисаб шула дишагълийирин хил бисубра. Думу ляхнихъди ухъу гъар йигъан гъюрюшмиш шулахъа: ляхниз гъушиган, ухъухъди урхури гъахъидарихъди гъюрюшмиш гъахъиган, гъулацдар ва мирасар гъаркъиган. Му ляхнарихъди гъюрюшмиш гъахъиган, инсанари шариаъти му ляхнин гъякънаан фу клураш дилигди, му ляхнар аплура, хъа саспидари, хил дибисайин макра кмиди аплуру, гъадмукъан ягъсуз духъна ихъ инсанар.

Ислам диндин вари аьлимарин арайиъ, жара дишагълийирин хил бисуб гъярам ву клуру гафнан сабвал а. Эгер думу ляхин хай шуйиш, Пайгъамбари ﷻ дишагълийирихъан аьгъд къабул аплруган, думу ляхин аплдидийи. Аьшайи гъапну: «Дишагълийири аьгъд тувруган, Аллагъдиз ﷻ шерик тутрувуз, жарарин мал-мутму гъитйрибклуз, зина (къяппавал) дарапуз, Пайгъамбариз ﷻ аьсвивалар дарапуз, Пайгъамбари ﷻ дурарин хил гъибисундайи». Гъацдара Пайгъамбарин ﷻ гъядисдиъ дупна: «Узу дишагълийирин хил дибисайин салам ясана хушгел аплурдарза».

Мусурманарин арайиъ айи саспидар инсанари клура, фицики имам Абу-Гъянифайн мазгъабдинди дишагълийик куркъну клури гъудгнин чйур шулдар клури ва гъадиз дилигду дурари дишагълийирин хил бисузра хай шулу клура. Мици фикир аплура сар дугъри даршул. Фу ва фициб аьлакьа а, гъудгнин чйур хъувалин, хил бисбан гъялал ва гъярам вуйивалихъди? Мици фикир дапну ккундар. Меселназ, эгер гъудгнин джикйнайи касди жарарин саб мутму гъитйибкйиш, дугъан гъудгнин чйур шулдар, хъа амма дугъу гъапну ляхин гъярам ву, ва диндиъ ахъю гунгъарикан саб вуди гъисаб шула.

Жара гъядисдиъ Пайгъамбари ﷻ гъапну: «Учкван сариз руб клули убчвну ужу ву, жара дишагълийик куркъубтган». Гъаму гафарин къяляхъ, иншаАллагъ, ухъу варидари фикир аплур ва му ляхнарихъан ярхла шул клури фикир аплураза.

Дупну ккунду, мягърам вуйи дишагълийирик (чан хпир, швушвди гъадагъуз ихтияр адрударик) куркъуз ихтияр а. Гъацдара хай шулу, месэла, эгер гъадму ляхин аплура духтур, сар гъадмуттан адарш, ва гъ. ж.

Ухъуз хабар вуйиганси, зина варитган ахъю гунгъарикан гъисаб шула. Хъа фици ярхла хъуз шулу дидхъан? Сабпи нубатна, дидхъан ярхла духъну ккунду гъялал рякъ'инди, нюкягъ дапну. Къюбпи нубатна, гъадму ляхнихъна багахъ аплура ляхнарихъан ярхла духъну ккунду, хъа дицидар ляхнар гъийин йигъаз гизаф а: интернет, телевизор, жара дишагълийирихъди гафар аплуб ва гъаму улихъна ухъу улхурайибра. Сар шаири гъапну: «Сабан лигивал шулу, хъасин инчй улупивал, хъасин гафар-чйалар, хъасин сатйи хъуб...». Хъасин фу хъибди? Хъасин, эгер Аллагъди ﷻ аьфв дарапйиш, яман аьзаб хъибди. Гъамцдар ляхнарилан ккебгъру гунагъ.

Ислам диндиъ хизандиз манигъвал аплура ляхнар вари гъярам дапна, ва гъадму гъярам дапнайи ляхнарикан гъисаб шулу жара дишагълийирин хил бисубра.

Гъит Аллагъди ﷻ амур аплри ухъуз диндиз гъаршу вуйи ляхнарихъан ва чйуру аьдатарихъан ярхла хъуз! Амин.

hamzatassalam@gmail.com

Альимарин рьякъ давам апури

Малла Мягъмуд аль-Ккувигъи (1897-1972)

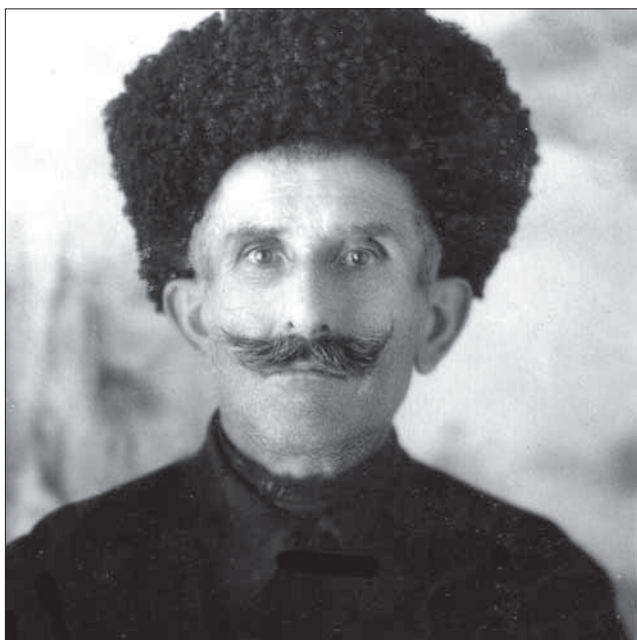
Гъибиклур Уртларин Ханмагъяматдин бай
Абдул Мутталиб Гъязрати Аблиев ву.
Огни шагъур.

Инсандиз къюб жорейин девлет тувна: дюн'яйин хазна (мал – мутму), илимдин-фагъум ва аькъюл. Дюн'яйин девлет гъаму дюн'яйин жикъи вахтна яшамаш шули имидитлан ишлетмиш апуз шлуб дар, ва думу девлет асаснан пай вари инсанариз ккуниб ву. Думу девлет адрудар дидихъ мюгътажди ву, девлет уч апуз даим гъайгъушна духъну машгъулвали ади шулу, ва дурарин уьмрин метлебра дюн'яйин девлет уч апуз ву. Илимдин аьгъюваларин девлет лазим ву му жикъи дюн'яйин уьмрира ва гъацира зат ккудрубктуру ахиратдиъра. Хъа ахиратдин девлет ккунидар ва дидин хазна артухъ апбан бадали дердна айидар, ухъуз рябкъруганси гъаму вахтна лап цибтлан адар. Думу касар гъякъ Аллагъу Тааьлайи улупнайи рьякъюьди гъягъюри айидар ву ва гъаму дюн'яйин Дугъан вакиларси гьисаб апура дурар, думу касарра ву: альимар, шейхар.

Гъаму аьсриси гъубшу аьсрарира Табасарандиъ ади гъахъну аьхю ва бици гъулар. Гъелбетда, аьхю гъуларин халкъ гизаф шул, гизаф халкъ айи йишваъ гизаф жорбежур пиша кайи инсанарра артухъ шул, думутлана гъайри, альимарра гизаф шул. Гъадму вахтари Ккувигъ гъул къялан Табасарандиъ аьхю гъуларикан сабнуб вуди гъабхъну. Думу гъулан аьгвалат узу «Къязи-Мягъямат аль-Ккувигъи» ктуру макъалайик баян дапназа, ва думу вахтари думу гъулаъ айи хайлин аьхю альимар. Гъадрарин хликк гъубхур, ва гъадрарихъан илимдин аьгъювалар гъадагъну аьхир чакан аьхю альим гъахъир ву Мягъмуд аль-Ккувигъи.

Бабкан гъахъну думу 1897-пи йисан Къужакъарин тухумди Асккнарин мягъяли Аьгмад ктурурин хизандиъ. Дугъан аба Аьгмадра илимлу кас вуйи, ва дугъаз шулу къюб бай: Гъяжиуьмар ва Мягъмуд, дураризра саб къадар илимдин аьгъювалар улупуру, хъа дурарин абайин асаснан пише вуйи нежбервал. Гъяжиуьмраз гъахъну Мягъмуд ктуру бай, хъа Мягъмудаз-Аьгмад ктурур. Аьгмадрин гага ухди кечмиш гъахъну, ва Гъяжиуьмар дугъан гъайгъушнаъ гъахъну. Гъяжиуьму гъардшин бализ-Аьгмадрин, ва чан бай Мягъмудаз илимдин сабпи дережайин аьгъювалар гъадагъуб метлебуинди ккаьру чпин гъулан медресейи альим Шамсудиндин ва Мислимдин хликк тялимарди. Къюрдра илимдихъ юкъв хъайидар гъахъну, дурарикан Аьгмад лап зигъимлур вуди гъахъну. Аьгмад чан бици вахтари зяиф велед вуйи. 14 йисна ади думу хъади гъягъюру Шил'арин устйирихъна. Аллагъу Тааьлайи дюн'яйи фукъан уьзрар аш, гъадрариз варидиз дарман дебкна, гъадрари гъапу дармнинди думу Къудратлу Аллагъу Тааьлайи сагъ апуру. Гъулан медресейи убхивал тамам гъабхъган 1910-пи йисан Мягъмуд гъаьру илимдин аьгъювалар, диндин гъагъ аькъю

ва яркъу апуз Халагъ гъулан медресейиз. Душваъ дериндиан илимдин аьгъювалар ва берекет гъадабгъуру Нуряли ва Халил ктуру аьхю ва адлу альимарин хликк. Халагъ тялимвал апурайиган дугъахъди хъади гъахъну Халил эфендийин бай Зейнудин, Жвулли гъулан агъали-Гъяжимурад, чпин гъулан агъали Мукаил ва жарадар. Аьхир думу тялимарикан гъахъну аьхю альимар. Аьгмад сарун илим гъадабгъувалихъан жара йишвари мягърум гъахъну, чпин хулан гъайгъушин, дерди – бала гъадгъан йирфариин алабхънийи ва дугъкан гъахънийи ужур нежбер. Амма дугъаз киваьланди аьгъяйи гизаф сур'йир Къур'андиан, жара шиърар, назмар, Пайгъамбарикан ﷺ ужудар ихтилатар, аьгъябарикан ихтилатар, ва гизаф къадар жорбежур гъядисйир.

Чпин гъулаз ашукъ гъафиш, ясана учв алдахъиш гъациб мяракайиз, дугъу думу урхурайи назмар, гъикаятар дишлади киваьлан дапну, гъадму аьшкьитлан успагъиди жямаяьтдин улихъ дугъу дурар урхуйи, думутлана гъайри, дугъаз успагъи ва ширин сесра айи. Жямаяьт уч гъахъи йишвахъ, сивари хярар уршвруган, игнар урруган дугъаз даима теклиф диври шуйи назмар урхуз, ва ихтилатар, гъядисар кдитуз.

Халагъ медресейи урхивал давам апбан къяляхъ, Мягъмуд лиуру илимдин аьгъювалар хъана яркъу апбан бадали Табасарандин имбу аьхю альимар айи гъуларий, думутлана гъайри, думу лезги ва дарги мягъяларизра гъягъюру илим абгури. 1920-пи йисан Деникиндиз гъаршуди вуйи женг гъабхру дестйири иштирак шулу. Думу ужуди таниш вуйи аьраб, тюрк, къумугъ, лезги ва дарги чаларихъди, гъаз гъапиш думу кас жорбежур гъуларий ва шагърарий гъилиуру вуйи. Альим малла Мислим ахиратдиз гъушиган, дугъу гъулан жямаяьтдин улихъ имамвалин

вазифйир давам апуру. Устадрин библиотекайин эйсивал апури, хъанара артухъси машгъул шулу илимдин. Гъулаъ лихурайи вахтна, дугъан гизафси аьлакъа шули гъабхъну Уртларин альим Ханмагъямат эфендийихъди шариаьтдин меселйир гъял апбан бадали, ва дугъу гъадабгъуру дугъхъан ужуб мяъруфат.

Германияйи ихъ гъюкуматдихъди дяви ккебгъган, Мягъмуд гъахуру «Ляхнин фронтдиз» ва лихуру Дербент шагъри самолётар дурсру майдан тикмиш апуру йишваъ, ва дугъу душваъ давам апуру чан ляхин дявдин аьхириз. Дяви ккудубкбалан къяляхъ гъюру багъри гъулаз, ва хал-хизандин яшайиш ужуйи хъпан бадали 1948-пи йисан хизандиинди Дербент шагъриз удучивну гъягъюру, ва думу рукъан рьякъдин ляхнарихъ лихуру.

50-пи йисари шагърари айи аьхю мистариз ихтияр тувру чпин диндин аьдатлу ляхнар апуз. Шагърин мусурман жямаяьтди имамди кдагъуру Цпанак гъул'ан вуйи агъали альим малла Гъяжигъурбан, ва председателди ревизионный комиссияйин Мягъмуд. Дурарин регъберваликкди мист рас дапну ккипру ужуб къайдайикк: жиликк ккабхъру тахта-къул, дараргънайи цалар рас апуру, каттуру йишвар каттуру ва цалар тамам арсуру гъакухъди. Мистаз садакъа гъюз хъюгъру ва жил ккабцтуру табасаран дишагълийири гъурху успагъи халачйирихъди. Мистаз гъурайи садакъйирин ва гъясил гъапубдин гьисаб-суал гъабхуру Мягъмуд халуи заан хъуркъувалиинди, факъирариз, касибариз ва игътияж айидариз кюмек туври ва мистан ляхнар давам апури. Дербент шагъри сунит мусурмнари гъахуру вари серенжемар дугъу вафалуди имамра ктурулихъ хъади, тамам апури гъахъну. Дурари гъар саб вяаьз-насигъят, зикрар, мевлюдар, зияратдин ляхнар гъахуйи заан дережайиинди.

Мягъмуд Дербент шагъри яшамаш шули а ктуру, Табасарандин альимарихъди вуйи аьлакъа циб гъапундайи, даима иштирак шули гъахъну гъуларий гъахуру шариаьтдин серенжемари, гъаз гъапиш дугъаз теклифдин хабар дебккуйи, иллагъки Совакк, Гъухурик ва НитГрикк мягъяларира кмиди. Февралдин вазли 1970-пи йисан Мягъмуд эфенди иштирак шулу чан къюб-пи устад Уртларин альим Ханмагъямат эфенди гъауз ахиратдиз. Никърихъ дугъаз вяаьздиз теклиф дивру, шагъриан дуфнайи гъюрматлу вакил вуди гьисаб дапну. Дугъу чан вяаьздиз гъаври ахъру ксариз лапра утканди ва гъаври ахъруганси кдебтну инсанари хъапурайи уьмрикан.

Дугъриданна, альим Мягъмуд эфендийи фикир апуру ксариз ужуб вяаьз-насигъят тувну, гизафдари дибисну думу чпин кивакна, чпиз ужуб мяърифат кдабгъну. 1972-пи йисан Альим Мягъмуд эфенди Аллагъу Тааьлайин рьягъматдиз гъушну. Думу кас ахиратдиз гъауз гизаф халкъ уч гъахънийи, гъаму шагъристандиан ва табасарандин гъулариян.

Гъит Аллагъу Тааьлайи ухъура гъамци дин тьяаьт хъапуру ксарикан апури! Амин.

Фу дапну женнетдиз ухъу гъауду?

4 « Йиз рьягъмат, апин уву ужудар аьмалар (ляхнар), яшамаш йихъ Йиз гъюкмаринди, хъа увуз гучтуруш Йиз аьзабнахъан уву хъадак Узуз аьссивал апувалихъан ва думуган увуз бихъурвуз Йиз рьягъмат ахиратдиъ». Аллагъди ﷻ ухъуз фукъан вушра ниьматар тувна, хъа амма ухъу сабанра лайикъ вуйиганси Дугъаз шюкюр апурдархъа. Гирами Къур'андиъ ухъуз дупна (мяна): «Эй инсан! Фици увуз гучтуруш адми-йирихъан ва начди вувуз дурарихъан, нач-гучи адарвуз я Узхъан, я Йиз малаикарихъан, апури гунгъар йиз жилиин ва дарапди ибадат». Ухъуз гъадмукъан ижмиди ккун дубхънахъуз гъаму дюн'я фукъан читинвалар, гашвалар ашра, хъа ухъу гъибтнахъа женнет, гъитну душваъ айи шадвалар, разивалар ва

душваъ айи гъизилинна арсран хулар. Гъаз ухъу гъаму лахнарикан фикир апурадайклана?

Ухъу йиктурувалихъна гъязур духъну ккунду, ухъухъна Аьзраил малаик гъяйиз, хъа думу гъафиган сарун ухъхъан фуқара апуз хъибдар.

Гъюрматлу мусурман чвийр ва чйир! Учвузра, узузра ккун апураза Аллагъдикан ﷻ ухъу гъаму ляхнарин гъаври ахъуб ва эгер ухъу нивкълъ аш, думу нивкълан ухъу уягъ апуз. Ухъу улихъна гъапиганси, Аллагъу Тааьлайи Гирами Къур'андиъ дупна (мяна): «Дугъриданна, женнетдиъ Аллагъдихъан ﷻ гучтуру касар хъиди».

Гъит Аллагъди ﷻ ухъуз тавфикъ туври ва ухъу Чан ккуни лужарикан апури! Амин.

Му ляхин Аллагъди ﷻ ухъуз фарз дапна

1. Гъудган дарапди уьмур хъапу инсанар.
2. Чаин али закат тутруву инсанар.
3. Чпин абйир-бабарихъ хъперехъру инсанар.
4. Арагъ-чяхир гъубхъдар.
5. Мистарий дюн'яйикан вуйи гафар-чалар гъапидар. Мистан гъакнаан Аллагъу Тааьлайи гъамци дупна: «Дугъриданна, мистар Аллагъдин ﷻ хулар ву ва учву душваъ гафар мапанай Аллагъдикантлан ﷻ (сура «аль-Джин», аят 18).

Гъюрматлу дустар! Фуж гъаври ахънуш гъаму гунагънан, ккун апурача учву ктебтуб ичв мирасариз, веледариз, гъуншйириз гъадрари закат тувбан бадали. Эгер ухъу гъамус фикир дарапийиш, хъасин къан хъибди ва дурари ухъуз гъямат йигъан пиди,

учвуз му ляхникан хабар ади учуз гъаз фуқара гъапундарча ктуру. Ухъу гъюкуматди ухъуз налогар чавай гъапиган туврухъа, хъа Аллагъ ﷻ дурартлан ужужур вуйинхъа? Аллагъди ﷻ ухъуз дишлади аьзаб тувурдар ктуру мицидар ляхнар апуз хай даршул. Ихъ айи мал, девлет Аллагъу Тааьлайи сад йигъан вари тадабгъуз мумкин ву, эгер ухъу ухъин али закат тутрувди гъахъиш. Аьхю пай инсанари чпи садакъа тувиган фикир апуру, закат тувунча ктуру. Ваъ! Садакъа думу увуз ккундуш тувурва ккундарш тувурдарва, дидин увуз гьисаб - суал хъибдар, хъа закат гъарсар мал-мутму айи касдиз Аллагъу Тааьлайи фарз дапна.

Гъит Аллагъди ﷻ марцц апури ихъ юкълвар ва кюмек ишри гъаму ляхнарин ухъу гъаври ахъуз! Амин.

Йиз фикрар

Шахбанов Мягъямед

Ассаламу алейкум «Ассалам» газатдин редакция ва гъор-матлу мусурман гъардшар ва чйир! Сабпи нубатна чухсагъул пуз ккундузуз «Ассалам» газатдин редакцияйиз, дурари клули гъабхурайи ляхнин ва ккун апураза дурариз варидариз чпин уьмрий хъуркьувалар.

Гъюрматлу дустар! Узуз ихъ газатдин кьюбпи нумрайи айи Чиркейин вуйи шейх Сеид эфендийин «Гъаз Дагъустандин мусурманарин арайи гъафнан сабвал адар» клуру макъалайихъди йиз фикрарра пуз ккундузуз.

Узу Сеид эфендиси ахю алим, я шейх дарза, хъа йиз фикрар пуз ккундузуз, ва Сеид эфендийизра ахю чухсагъул клураза, гъит Аллагъди дугъанра ихъра варидарин гунгъарин афв апри! Ислам дин, Аллагъдин каламар ва Пайгъамбарин гъядисар ухъу дивдар дар, я ухъхъан дурар ухъуз ккунганси илтгиклузра шулдар, хъа амма ихъ дагъустандин, иллагъки, ихъ табасаранлуириз шариаат гъюкуматдин гъуллугъси рякбюра, чпиз наанди ва фици ккундуш, гъаци апури кучлрар, мадар апура. Яраб дурариз Аллагъдихъан гучлурдайклана, ясана дурари фикир апурайклана гъаргандис гъуздица клури. Улихъдин алимари чпин хал-хизан дипайин гизаф вахтар язари адаури гъахъну, жорбежюр йишвариз гъягъюри гъахъну алимар агури, дурарихъан илим гъадабгъуз клури. Хъа ихъ гъийин маллийири гъадарин дафтрар батгил дапну, думу дафтрариз ав клуру инсанариз вагъабистар клура, хъа чпи кьюб клару цларра

дурурхди дин ции алаптура. Ихъ табасаран халкъдин шаир Датларин Уруж халуи чан шиъри мицидар ксариз гъамци дибиклана.

Эй, агъалйир, фици дубхънаш замана:

Кавхйир са-сар, малйирра духъна хъу-хъур.

Къур'ан мухтасар зат агъдру вягъшйир

Юкьуб валжгъин хъу-хъуб бачклин ву эйсйир.

Тярснаъ ипну аки гъи дугъри аят.

Къюб цлар урхуз агъгъур духъна гъи малла.

Тувиш-тувну, тутрувиш – кючюбгъюра.

Ав, дугъриданна, гъаму шаир клуруси адми гъачлиган жаназа джибикну гъудган алапуб киваин дарди, майитдин эйсйиз хабара дарди йигъгар-гъазнар иливну хурагнахъ шулу. Шубуд йигъан жаназа айи йишваъ хураг ипуз карагъат ву гъа-пиган, дурари думу касдиз вагъабист клуру. Фукъан му инсанариз чпин фнарин дерд каш узуз агъдарзуз. Думугланна гъайри, дурари мевлюдер урхуз хай шулдар клура. Мицидар ксариз я шариаат агъдар, я Пайгъамбарин суннат гъаспи ккадар.

Гъийин девриъ зат шариаатдин зиин гъюжат апуз ляхин адар, гъаз гъапиш фициб месэла, суал гъабхъишра ккуш урус чалди, ккуш ихъ багъри чалди вуйи «Ассалам» газатдиз тувуз шулу. Аьлгъямдулилагъ, ихъ суалариз жавабар тувуз Дагъустандин Духовный управленийи айи алимар гъарган гъазурди ву. Хъа ихъ саспидар малйириз дурар гъаспи ккадар. Алим касди, думу наан айир вушра, чакан фуклара дарклар, иллагъки, дафтриантан.

Алим касди кучлал дарапур, гъаз гъапиш дугъаз кучли гъагъ фициб вуш агъга. Аьзиз мусурман гъардшар! Эгер ухъу ихъ алимарихъ хъпехъури гъахъиш ва вари дагъустандиъ айи алимари дафтри айиганси клурира гъахъиш, иншаАллагъ, ихъ мусурманарин арайи гъафнан сабвал хъибди. Дюз ккунри, гъюжат девккуз ккунри, мяс-ляагназ шерик вуйир, гъафнан сабвализ мютногъ хъуз ккунри, дафтрари дибикнайиганси апици, хъа абйирин аьдатарихъди гъягърур аьвамди гъузди. Гъиямат йигъан ухъуз абйирин аьдат гъаз гъапундарва клури суал хъибдар, каламдиъ дупнайиб гъаз гъапундарва клури суал хъибди. Аллагъдикан ккун апицидихъа ухъу вари дюз рякъин мудам апуз.

Ислам дин, ухъуз ахю абйири гъибту ургам дар. Ич аба малла гъахъну узурра маллайин бай вуза клури, ахю бачуклра улубкнну, заткъана Ислам диндикан хабар адру ксари диндин ляхнар дюз алаурча клури хъюгъна. Хъа ихъ абйирин аьдатар клуруш, гъачай лигужа аьдатарихъинди. Яраб абйирин аьдатариинди адми гъачлиган йискубар, ясана 52-пи йишвар апури гъахънийклана, ясана саркьйир апуруган суфра сумчриз-

си балгури гъахънийклана? Хъа сабсана аьдатарин терефназ лигидихъа! Фукъан аьжуз, касиб вахтар гъахънушра ихъ абйири чпин хпар, чйир гъийин заманайиси гъяцлалди деетундар аьхи. Набшиклана ихъ абйирин аьдат, аьдаткъана уьбхюрадархъа аьхи мусурман гъардшар. Сумчрикан клуруш гъаму гъийин йигъан ухъу апуру сумчириси апури гъахънийинхъа ихъ абйири?

Гъийин девриъ айи Исламдин институтари гъазур гъапу жигъил алимариз чпи гъубхубдихъди аьмал апуз гъибтрадар. Саб ляхнин улихъ жигъил алим гъахъиш, саспидар маллийир жаргъуру, магъа йицран йишвар жардру гъибису клури. Алимариз рякъ яркьу дапну, дурариз ухъу кюмек дархъиш, ихъ мусурманарин арайи гъафнан сабвал затра даршул. Гъюрматлу мусурман гъардшар, гъачай гъаму лазим дару фикрар, хиялар гъитну, ихъ алимариз кюмек хъухъа.

Мурар йиз фикрар вуйиз, гъюрматлу дустар, эгер узу дюз дарш, ккун апураза Аллагъдикан афв апивал. Гъит Аллагъди ухъуз тавфиквал туври ва ккун апураза Аллагъдикан ихъ мусурманарин арайи гъарган гъафнан сабвал хъуб.

Гъар йигъаз вуйи дюьйир

Ансар Рамазанов

Суткайиъ текрар апуру дюьйир гизаф а, ва дурар чпин текрар апибаз гизаф саваб айидар ву. Дурарикан гъарсаб текрар апибаз лайикъ вуйи къадарнан варитлана циб вуйиб 3 ражари, ясана 7 ражари ву, гизаф вуйиб 70 ясана 100 ражари ву, къял'анди вуйиб 10 ражари. Вахт айивализ лигну, гизаф гъапган дидин савабра гизаф шулу. Варитлана ужуб – къял'анди вуйиб ву. Гъар вахтна му ляхнариин мудам вуйириз варитлана ужуб 10 ражари текрар апуз ву. Гъарсаб ляхнин ужубсиб, циб вушра, гъарган апуз ву. Гизафдин мудам хъуз даршули вуйи гъарсаб вазифа, думу мудамди цибди апуз заан шулу ва диди гъафил вуди гизаф апузбдитлана юквназ артухъди асар апурира шулу.

Дурар ахю саваб айи келимйир 10 ву:

1. Ла-илагъа илла-лагъу вягъдагъу ла шарика лагъу лагъуль-мульку ва лагъуль-гъямду югъйи ва юмиту вагъува гъяййун ла ямуту биядигъил-хайру, вагъува аьла кули шай'ин къадир.

2. Субгъяналлагъи валгъямду лиллагъи ва ла-илагъа иллаллагъу валлагъу Акбару вала гъявля вала къуввата илла биллагъил аьлийил-аьзим.

3. Суббугъюн къуддусун раббуль-мала-икати варрюгъ.

4. Субгъяналлагъил-аьзими ва бигъямдигъ.

5. Астагъфирулагъал-аьзима-лази ла-илагъа илла гъуваль-гъяййал-къаййума ва а'алугъуттаватата.

6. Аллагъумма ла маниаъ лима аьтгайта вала мюьтгя лима манягъта вала янфауъ заль-жадди минкаль-жадд.

7. Ла-илагъа илла-лагъуль-маликуль-гъякъл-мубин.

8. Бисмиллагъи-лази ла язурру мааъ исми-

гъи шай'ун фил-арзи вала фиссамаи вагъува-ссамиуль алим.

9. Аллагъумма ссали аьла Мугъяммадин аьбдика ва набийника ва расулика набийил-уммийи ва аьла алигъи ва сягъбигъи васаллим.

10. Ауьзу биллагъи-ссамил-аьлими мина-щейтани-ражим. Рабби ауьзу бика мин гъамазати-щяятин ва ауьзубика рабби ан ягъзурун.

Гъаму 10 келима гъарсаб 10 ражари текрар гъапган 100 шулу. Саб зикур 100 ражари урхубтлана, гъамрар гъарсаб 10 ражари урхуб заан ву. Гъаз гъапиш гъаму келимйири гъарсабдиз заанвал а, юквназ уягъ шулу, лезетра гъадабгъуру, ва инсандин нафсдизра саб келимайилан тмунубдиина улдуцруган рягъятвал ва кван архайнвалра шулу. Гъит Аллагъди гъаму ляхнариин ухъу мудам апри! Амин.

Бейчара

Гюлягъмад Гюлягъмадов

Табасаран райондин, Ккувлигъ гъул.

Дубхънайиган гъаму дюнъа хараба,
Пул айи кас явуб дубхъна замана.
Ахир йигъан уву шалва авара
Гъурдаъ фукла имдруган яв, бейчара.

Пул айи кас му дюн'айи игит ву,
Дидихъ гъуллугъ гъадабгъуб гъи рягъят ву.
Мучлу накъвдиз ичи хилди гъягъруб ву,
Фикир апин думу йигъкан бейчара.

Вари аьлам хъайиган дин-тляаьтнахъ,
Хъергну ава дюн'айин мал-деветнахъ.
Аьхир хъидва жегъеннемин цин гъвалахъ,
Фикир апин, вахт вуда вуз, бейчара.

Ихъ абйирин саб ужуб мисал а:
«Дюн'я къюриз циб ву, сариз гизаф ву!»
Яв таярра гъи Аллагъдин рякъюъ а,
Дурарин тай йихъа вура, бейчара.

Фун абцишра инсандин ул абцируб дар,
Гъадму дюн'я даим вуди гъубзруб дар.
Тум дурубзди мягъсул ккадабциуз шулдар,
Ахир йигъкан фикир апин, бейчара.

Женнетдин гъаравли руш'ват бисурдар,
Дина лайикъ вуйи кастлан гъитурдар.
Жигъил миди му ляхнин гъаври шулдар,
Туба дапну диндиз гъача, бейчара.

Вуси рякълан улдугну гъахъир вуза,
Туба дапну гъи диндин рякъюъ аза.
Увканра лап киваантан ккун апузра,
Къяляхъ хъадак, туба апин, бейчара.

Газат урхрударин суалариз жаваб туврайир ДУМД-дин экспертний отделин гьуллугьчи Мугьяммад-гьяжи МЯГЬЯМЕДОВ ву

Узу сариз гаф тувнайза, ва дугьу сар йисанкьан узухь жюрбежюр харжар гьапну. Хьа учу чиб-чпиз кьисмат даршлук аьгью гьабхьиган, дугьу тлалаб гьапну кьяляхь тувуб вари чав узуз тувуб. Тувну ккундун узу дурар хьяляхь?

– Эгер дугьу думу харжар аплури гьахьнуш уву чаз хпирди гьубан бадали, гьадму ният ади тувуб вари дугьхьан кьяляхь тлалаб аплуз шулу. Хьа, эгер дугьу дурар увуз пешкешси тувнуш, думуган дугьхьан пешкеш кьяляхь тлалаб аплуз шуладар.

Ич гьулаь дишагьлийири жара жилариз теклифар каьру. Гьаци хай шулин?

– Жигьил дишагьлийириз гьярам ву теклиф каплуз чпиз мягьрам дару жилариз. Гьацира дурариз гьярам ву чпиз мягьрам дару жилари каплу теклифназ жаваб тувуб. Жилариз карагьат ву жигьил дишагьлийириз, чпиз мягьрам дарудариз, теклиф каплуб ва каплу теклифназ жаваб тувуб.

Гьацира карагьат ву гьакирихьан теклиф каплуз чазра аьгьяди кьастниинди гьудган дарапурриз, диндиь цийи кьайда ипруриз (бид'аь), мусурманвалиан удучьуриз, диндин душмниз. Гьакирихьан теклиф каплуз шулу думу накьдик кивайиз, хьа амма кивбан кьяляхь теклиф каплуш ужу шулу, гьаз гьапиш гьачир кивайиз дурар вари гьачир кивуз гьазурлугарихь шулу. Амма имам Абу-Гьянифайи гьачир кивайиз теклиф каплуш ужу шулу дупна. Сар касдиз гьулаь ясана жара йишваь чаз таниш вуйидарикан фужк'а кечмиш гьахьну к'ури гьеебхьиган, эгер саб жюрейин манигьвал адарш дина гьагьюз, дина душну теклиф каплуб ужу ву, ва теклиф каплу инсанди, кечмиш гьахьни вахтнахьанмина 3 йигьан. Эгер думу касдиз хабар гьабхьундарш думу ляхникан, дугьу чаз гьеебхьу вахтналанмина 3 йигь гьисаб аплуру. Эгер думу вахтна думу кас гьулаь адарди гьахьнуш, дугьан шубуд йигь ккебгьуру учв гьулаз гьафирихьанмина. Хьа, эгер думу иццури ясана жара манигьвал дубхьну дугьхьан гьагьюз гьабхьундарш, дугьан вахт ккебгьуру гьадму манигьвал имдар гьабхьиган. Гьаму 3 йигь уддубч'валан кьяляхь гьачирихьан теклиф каплуз карагьат ву («Фатгь-уль-Джаввад»).

Фунур касдиз саркьа тувуш ужу шул?

–Варит'ан ужуди саркьа тувуб, саркьайикк ккайи мирасариз ву. Саб жюрейин фаркьвал адар думу мирас учву дюрхну ккунир вуш ясана дарш. Саб ражари кьюр дишагьлийи Билад аьсгьабдикан ккун гьапну Пайгьамбарихьан гьерх к'ури чпи саркьа чпин жиларизна чпи уьрхюрайи йитимариз тувуш ч'ааьн вуйин к'ури? Пайгьамбари гьапну: «Думу ляхнин дурариз кьуб саваб хьибди. Сабпиб-чпи саркьа тувувализ. Кьубпиб-дурари думу саркьа чпин багахьлу мирасариз тувувализ».

Хьанара Пайгьамбари гьапну: «Эй Мугьяммаддин умма! Узу ху аплураза узу дугьривал хьади гьауриинна! Аллагьди кьабул дарапур жарариз туву саркьа чан багахьлу мирасаригь дидиз игьтияжлу (нуждающийся) кас имиди ва гьиямат йигьан Аллагьу Тааьла лигидар дицир касди-хьинди!». Хьа мирасарикан варит'ан ужу ву тувуб багахьлу мирасариз ва мягьрам (дурарихьди нюкьягь аплуз хай дарш-лудариз) вуйидариз. Хьасин варит'ан саваб шулу жилирина хпирди чпин-чпиз тувуш, хьасин мягьрам дару мирасар, хьасин никкдихьди вуйи мирасар, хьасин нюкьягь аплбан кьяляхь вуйи мирасар, хьасин гьуншйириз.

Аьйшайи Пайгьамбарихьан гьерхну: «Я Аллагьди гьаьнайир! Йиз кьюр гьунши айиз ва гьадрарикан фунуриз саркьа тувва?». «Гьадрарикан увуз багахьна вуйириз»-к'ури жаваб тувну Пайгьамбари («Фатгь-уль-Алам»).

Гьюрматлу мусурман гьардшар ва чйир!

Нагагь учвуз ихь мусурман диндихьди аьлакьалу вуйи месэлийирикан гьаври адруб гьерхуз ккундуш, ясана «Ассалам» редакцияйиз суал аш, зенг аплинай 8906-482-82-01, 8722-63-41-85

Учхьан шлубдин, иншаАллагь, учу кюмек аплидича ва ичв гьуллугьтар тамам аплуз зегьмет зигидича.

Бицир кайи вахтна дишагьлийири палтарикан хьивал (менструация) шулун?

– Имам Абу-Гьянифайи ва Аьгьмадди бицир кайи вахтна палтарикан хьивал шулдар к'ура, хьа имам Маликийи ва Шафийийи мумкинвал а к'ура («Мизану аш-Шаьрани»).

Эгер лавландинна хьит'ирхбандин арайиь кьаза гьудгнар аплуруш ва ният ади гьабхьиш авабин суннатаризра, авабин суннатарин саваб шулин?

– Ибн Гьяжарин гафариинди дици гьапну к'ури авабин суннатарин саваб шулдар, хьа жара аьлимари саваб шулу к'ура («аль-Гьязрамия»).

Саспидари к'уру, инсандик саб иццуриш кайиган думу касдихьан гьудгнар сатли аплуз шулу к'ури. Дюз вуйин гьамци?

–Саспидар аьлимари дици аплуз ихтияр туврадар. Хьа амма имам Маликди, Аьгьмадди ва саспидар шафии мазгьабдин аьлимари иццуриш айиган гьудгнар сатли аплуз хай шулу к'ура. Иццури чаз рагьят вуйи вахтнасди гьудгнар сатли аплуб ужу ву. Месэла: Эгер иццуриш аргухь шулуш хьит'ирхбандин гьудгнизди, дугьу думу гьудган лавландихьинди хуб ужу ву, хьа эгер иццуриш аргухь шулуш лавландин гьудгнин вахтна, думуган хьит'ирхбандихьди сатли аплуб ужу ву. Хьа амма иццуриш а к'ури, гьудгнар сатли аплбан вари шарт'ар дапну ккунду. Думу касдин уьзур дубхьну ккунду гьациб, дугьужвну гьудган аплуз читинди вуйиб («Фатгь-уль-Аьлам»).

Узуз даккунди, хьа амма узуз аьгьяди, варит'ан аьхю гунагь гьапунза. Фу хьибди узуз дидин?

– Варит'ан аьхю гунагьнан ухьуз хабар айиганси варит'ан аьхю аьзабра шулу. Хьа амма ухьу гьаплу гунгьарин к'ваант'ан туба дапну ккунду ва думу гунгьар сарун текрар дарапуз ният дапну ккунду. Пайгьамбарин гьядисдиь дупна: «Гунгьарин туба аплур мисал ву заткьана гунгьар кадрурик».

Фициб фаркьвал а хпир гьидитивалин (т'алакь) тувивалин, нюкьягь ярхла аплувалихьан (фасху, расторжение брака)?

– Сабпи фаркьвал: фасхдиь, жилири хпир гьидитивалин кьадар адар т'алакьдиьси. Месэла: сари нюкьягь фасх гьаплуш, хьасин дурариз хьанара нюкьягь аплуз ккун гьабхьиш дурарихьан аплуз шулу ва гьаму саягьниинди кьадар адрубкьан гьаму ляхнар аплуз шулу. Хьа эгер жилири чан хпириз 3 ражари талакь тувуш, хьасин думу кьяляхь дисуз ккун гьахьиш, думу вахтна думу дишагьлийи гьаму ляхнар дапну ккунду:

- 1) Жарариз хпирди душну ккунду;
- 2) Думу жилирихьди сатли духьну ккунду;
- 3) Хьасин думу жилири дугьаз т'алакь тувну ккунду;
- 4) Думу дишагьли чан иддаин йигьар ккудук'айиз дугьужвну ккунду.

– Кьубпи фаркьвал: эгер нюкьягь фасх гьаплуш ва жилиринна хпирин арайиь сатливалра гьабхьундарш, жилири хпириз фук'ара тувурдар. Хьа эгер жилири т'алакь тувуш, думуган хпириз магьарин гьац'и тувру.

– Шубубпи фаркьвал: эгер жилири фасх гьаплуш нюкьягь, хпирик саб аьйиб кайивал аьгью дубхьну ва дурарин арайиь чиб-чпихьна сатли хьивалра гьабхьунду, думу вахтна жилири дугьаз чав диву магьар тувурдар, дугьу Шариаьтдиь улупнайиб тувру. Хьа эгер гьаму себебниинди жилири т'алакь тувуш ва дурарин арайиь сатли хьивалра гьабхьунду, думуган жилири магьарикан чав гаф туву кьадар тувну ккунду.

– Юкьубпи фаркьвал: эгер нюкьягь аплурайи вахтна саб аьйибдихьан нюкьягь фасх гьаплуш, жилири фасх аплбан кьяляхь хпир дюрхну ккундар, эгер думу вахтна дугьак бицир кашра. Хьа эгер гьаму себебар ади жилири тувнуш т'алакь, дугьу думу дюрхну ккунду бицир хьайизкьан («Фатх-уль-Муин»).

Узу саб вазликьан больницайиь дахьунза ликриз иццури гьапун ва йиз лик илиб'т'найиз, гьужвузра шуладайзухьан. Сар аьлимдихьан гьерхунза узу фици гьудган дапну ккундуш ва дугьу сабан сагьу йишв дижибк'ну хьасин тмунуб йишван таяммум аплин гьапну. Саб вахтназкьан гьадгьу гьапиганси аплури гьахьунза, хьа саспидар вахтари таяммум аплуз марци жил бирихьруган узу гьудгнар ккадаури гьахьунза, фу дапну ккундийи узу гьамциб вахтна?

– Думу вахтна учву жарарикан ккун дапну ккундийи марци руг дабгну хуб. Эгер гьамцира шулдарш, имам Абу-Гьянифайин мазгьабдихьди душну учвхьан шуйи сагьу йишвар дижибк'ну, хьа имбу йишвлан кьяши хил алдатуз. Гьамци гьаплу гьудган кьазара дапну ккундар. Хьа амма аьгьяди ккунду гьудгнин жик'урайи вахтна к'улин масть аплруган Абу-Гьянифайин мазгьабдиь к'улин ¼ йишвак шид кубкьну ккуниб («Рагьмат-уль-аиммат»).

Рузнама

Май

Йигь	Гьиринд. Ас-Субгь.	Ригь гьудуб.	Лисундин Аз-зугьр	Гьаркван. Аль-аьср	Лавлан. Аль-Магьриб	Хьит'ирхв. Аль-Г'ишаь
1	3.47	5.40	13.00	16.39	19.52	21.31
2	3.45	5.39	13.00	16.40	19.53	21.32
4	3.43	5.36	13.00	16.41	19.55	21.35
6	3.40	5.34	13.00	16.41	19.57	21.38
8	3.35	5.30	13.00	16.42	19.58	21.41
10	3.31	5.27	13.00	16.42	20.01	21.44
12	3.27	5.27	13.00	16.43	20.04	21.47
14	3.24	5.25	13.00	16.43	20.06	21.50
16	3.20	5.23	13.00	16.44	20.08	21.53
18	3.16	5.21	13.00	16.45	20.10	21.57
20	3.12	5.19	13.00	16.45	20.12	22.00
22	3.10	5.17	13.00	16.46	20.15	22.05
24	3.08	5.16	13.00	16.47	20.16	22.08
26	3.05	5.14	13.00	16.47	20.18	22.11
28	3.01	5.12	13.00	16.47	20.20	22.13
30	2.59	5.12	13.00	16.48	20.21	22.16